

Elämää Säkylässä 1800 luvulla.

tervanpolitto.

Tervanpolitto ja myllynkivien teko olivat pää-asiallisimmat ansiotulot Säkylässä 1800 luvulla, sekä ulottuen vielä tämän vuosisadan alkupuolellekin, joskin vähäisemmässä määrässä.

Tervanpolton ensimmäinen vaihe olikin työ tervas- metsässä, jonne mentiin jo syksyllä, kun muut työt oli saatu pois edestä, siis maanviljelystyöt, jolloin miehet vetivät työpuvun päälle pitkän, kotikutoisesta pellavakahkaasta kتهندyn puseen mekon; tämä siksi, koska puusta tippuva pihka muuten likaisi työpuvun.

Tervaspuiksi valittiin mäntypuita, paksuus rinnan korkeudelta noin 7-8 tuumaa, näitä miehet alkoivat kuoria maasta ylöspäin tervasveitsellä niin korkealle, kuin ylettyivät puuta ei kuitenkaan kuorittu kokonaan, vaan jätettiin siihen noin kolmen tuuman levyinen osa kuorimatta, suoni, kuten sanottiin ~~tämä~~ siksi, sillä kokonaan kuorittu puu olisi alkanut kuivua ja siihen ei näin ollen olisi alkanut muodostua pihkaa, joka olikin tervan raaka-ainetta. Puuta kuorittiin niin paljon kuin laskettiin kulloinkin tarvittavan, siis kuinka monta hautaa oli aikomus polttaa kesän aikana.

Näin kuorittuna puut saivat olla vuoden, ja seuraavana syksynä jatkettiin kuorimista, nyt ylöspäin aikaisemmasta kuorimisesta, tätä sanottiin ylistämiseksi, ja tässä työssä tarvittiin jo n.s. tervastuoli, noin metrin korkuinen nelijalkainen tuoli, jonka päällämies seisoi, kun hän kuori. Taas jätettiin tähänkin kuorintaan sama suoni, kuten edelliselläkin kerralla. Puut jätettiin taas vuodeksi näin, mutta seuraavana syksynä suoniittiin, s.o. vedettiin suoni, siis loppu kuori kokonaan pois ja taas saivat puut olla näin vuoden, kunnes syksyllä ne kaadettiin, sekä vietiin tervahaudan läheisyyteen, jossa ne katkottiin noin kyynärän mittaisiksi polkyiksi, pilkottiin pieniksi tervaksiksi, sekä pirottiin tervahaudan reunalle, jossa kevät-aurinko niitä kuivasi.

Kun lumet olivat sulaneet, ja ilmat lämmenneet alettiin puhdistaa tervahaudan pohjaa, sekä pantiin kuntoon hauta välineineen. Joku vanhempi, kokemusta omaava mies oli mestarina, hoiti tervan polton. Ensin pantiin haudan pohjalla olevaan reikään noin 3 tuuman paksuinen seiväs pystyyn, ja tämän ympärille alettiin latoa tervaspuita pystyyn, noin kolme eri kerrasta päällekkäin, ja näin syntyi pyöreä, keon muotoinen kasa, näiden päälle lapioidtiin maata, niin, että puut kokonaan peittyivät, tämä maa juntattiin tiiviiksi, että se muodostui täysin ilmanpitäväksi, kuitenkin jätettiin alareunaan kolme tai neljä reikää, josta hauta sytytettiin. Nyt nostettiin seiväs pois keskeltä, sekä tukittiin myöskin reikä päältä, ja sytytettiin tervahauta palamaan, sen annettiin jonkin aikaa palaa ilmiliiekissä, jotta puut kaikki ottaisivat hyvän alun, ja kun näin oli tapahtunut, tukittiin reiät alhaalta, sekä juntattiin maa tiiviiksi, ettei savu pääsisi tunkeutumaan ulos.

Näin oli siis hauta alkanut palaa, ja nyt seurattiin milloin alkaa tervaa juosta haudan pohjassa olevasta reiästä haudan alapuolella olevaan ruuheen. Jonkin aikaa sieltä tuli veden sekaista ruskeaa pikiöljyä, ja hetken kuluttua sitten se muuttui mustaksi tervaksi, joka ämpärillä kannettiin lähellä olevaan tervahuoneeseen, siellä olevaan ammeeseen, joka oli niin suuri, että siihen hyvin sopi yhdellä kerralla saatu terva.

tervanpolitto.

Tervan rahaksimuutto eli markkinointi toimitettiin melkein yksinomaan Turun kaupungissa, sinne vietiin tervatynnörin puolikot, tämän vetävyys oli 50 lr. Syksyllä, kun maa jäättyi, ja tuli rekikeli, lähtivät isännät kaupunkiin viemään tervaa myytäväksi, yhteen kuormaan pantiin noin 4 tai 5 puolikoa, ja talosta lähti tavallisesti useampia hevosia samalla kertaa viemään tervaa. Kaupunkissa olivat ostajat useasti melko vaativia tervan suhteen, he kävivät kuorman luota toiselle ja kastivat sormensa tervaan sekä maistoivat sitä, eikä kukaan ostanut maistamatta, jos kaikki ostivat sittenkään. Vätin talon isäntä sanoi kerran, että älkää minun tervaani kaikkia syökö vaan ostakaa, sitä varten hän sitä tänne toi, eikä syötäväksi.

Puolikon hinta oli noin 4-6 markkaa joskus ylikin suurena ostajana oli läänin vankila ja Kakola, jonne isännät myivät mielellään, koska siellä ei ollut arvostelu niin tarkkaa kuin muilla ostajilla, sekä sinne ostettiin aina useita astioita joten sai pian kuormansa kaupaksi, ja pääsi omille ostoksilleen.

Myöskin saaristolaiset ostivat paljon tervaa sillä he tervasivat kalanpyydyksensä, veneensä ja muut kalastusvälineet.

Tuomisina tuotiin kaupunkista, suolaa, kalaa, tavallisimmin silakkaa; miehet toivat viinaa, sekä itselleen, että myöskin muille kyläläisille, jotka pyysivät tuomaan. Useasti olivat miehet jo tulomatkalla markkinatuulella, ja ajettiin hevosilla kilpaa, sen minkä kavioista heltisi.